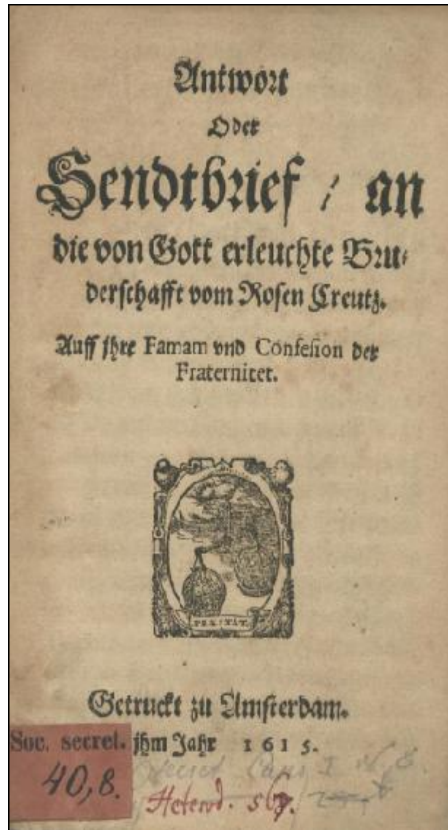

Antwort
Oder
Sendtbrief / an
die von Gott erleuchte Bru-
derschafft vom Rosen Creutz.
Auff jhre Famam vnd Confesion der
Fraternitet.

Getruckt zu Amsterdam.
jhm Jahr 1615.

M.B.

ANTWORT ODER SENDTBRIEF AN DIE VON GOTT ERLEUCHTE BRUDERSCHAFFT VOM ROSEN CREUTZ. AUFF IHRE FAMAM UND CONFESION DER FRATERNITET

ANTWOORD OF ZENDBRIEF AAN DE DOOR GOD VERLICHTE BROEDERSCHAP VAN HET ROZEKRUIS. OP HAAR FAMA EN CONFESSIO DER BROEDERSCHAP

1 6 1 5

vertaling:

Ruud Muschter
∴

Groningen

muschter@home.nl
www.archive.org

5 november 2014
herzien: 1 december 2018

INHOUD

BRON

1615, Amsterdam

Sächsische Landesbibliothek, Dresden

http://digital.slub-dresden.de/werkansicht/dlf/94953/1/

http://digital.slub-dresden.de/fileadmin/data/389614645/389614645_tif/jpegs/389614645.pdf

INLEIDING VAN DE VERTALER

In 1614, 1615 en 1616 verschenen in Duitsland de roemruchte werken *Fama Fraternitatis*[1], *Confessio Fraternitatis*[2] en de *Chymische Hochzeit Christiani Rosenkreuꜩ. Anno 1459*. Deze geschriften maakten gewag van het bestaan van de Rozekruisers Orde in Europa en werden opgevolgd door een verklaring die in Parijs in 1623 op de muren van de stad werd bevestigd. De inhoud daarvan was als volgt.

"Wij, vertegenwoordigers van de hoogste Raad van het Rozekruis, verblijven zichtbaar en onzichtbaar in deze stad, bij de gratie van de Allerhoogste, tot wie het hart van de rechtvaardigen zich wendt. Zonder boeken of tekens spreken wij, en wij leren dit ook aan anderen, in alle talen van de landen waar wij willen verblijven om de mensen, onze gelijken, van dodelijke vergissingen te bevrijden.

Indien iemand ons slechts uit nieuwsgierigheid wil ontmoeten, zal hij nooit met ons in contact komen. Als echter zijn wil hem ertoe brengt zich te laten inschrijven in het register van onze Broederschap, dan zullen wij, die de gedachten kunnen doorzien, hem tonen dat wij waarlijk onze beloften nakomen. Zo vermelden wij niet de plaats waar wij in deze stad verblijven, want de gedachten toegevoegd aan de waarachtige wil van de lezer zullen het mogelijk maken dat hij ons leert kennen, en wij hem leren kennen."

Nadien verschenen vele geschriften pro en contra de Rozekruisers. Het huidige werk, het *Antwort oder Sendtschreiben*, is een van de geschriften die qua toon en inhoud als ondersteunend

---

[1] Fama fraternitatis Roseae Crucis oder Die Bruderschaft des Ordens der Rosenkreuzer, Cassel, 1614.
[2] Confession oder Bekandnusz, der Societet und Brüderschafft R.C. An die Gelehrten Europae, Cassel, 1615.

voor de Orde zijn geschreven. Zoals de titel al aangeeft, blijft de auteur in zoverre anoniem, dat slechts initialen zijn weergegeven, hoewel het bij al deze werken onduidelijk is of de initialen een werkelijke persoonnaam betreffen.

De auteur geeft aan, dat hij zich gehaast heeft om een exemplaar van de Fama Fraternitatis te bemachtigen, toen hij erover hoorde. Daarmee lijkt duidelijk te zijn, dat hijzelf geen lid van de Orde was, ook al spreekt hij elders over "onze Orde" en "mijn Broeders".

Er zijn aanwijzingen in het werk dat de auteur een rijk man is. Hij verwijst naar de Frankfurter Messe en zegt, dat het hem niet om de geoffreerde schatten van de Rozekruisers gaat, omdat hij die vanwege zijn "kunst" en andere omstandigheden niet nodig heeft. In relatie tot zijn verderop gedane aanbod om zijn kennis omtrent de filosofische en "metalliek" uitgevoerde wetenschappen te delen met de Broeders, kon het hier ook wel gaan om een alchemist.

De grammatica in dit werk is bepaald niet vlekkeloos. De opbouw van diverse passages hapert, en ook is de interpunctie niet op orde, waardoor bepaalde zinsbetekenissen moeilijk te ontraadselen zijn.

De tekst wordt gekenmerkt door verwijzingen naar God. Dat wil niet zeggen dat de Rozekruisers een kerkelijke of religieuze groepering vormden. Veel aanhangers van het gedachtegoed van de Rozekruisers hebben uit eigen beweging hun respect voor de Orde uitgesproken onder gebruikmaking van christelijke symboliek, waarvan overigens het werk van de Rozekruisers zelf ook niet ontbloot is, en er ook wel de aanleiding toe heeft gevormd.

Waarin onderscheidt zich dan de christelijke van de niet-christelijke mystiek? Het gaat bij de christelijke vorm om een streven een te worden met de Christusfiguur, hetzij als de gepersonifieerde godheid, hetzij als de archetypische weergave van het beginsel dat ons bewustzijn licht verschaft (de instroming van de Heilige Geest). De Rozekruisers volgen een geheel ander pad. In tegenstelling tot de christelijke mystici vormen zij vrijdenkers, die veeleer de weg van de oude mysteriescholen van Egypte en Griekenland volgen - met hun meditatieve inslag en onderzoek van de natuurwetten -, dan een lyrische weg zoals vele christelijke mystici die hebben bewandeld.

De gelijkheid van bepaalde christelijke termen tussen beide groepen, kan verwarring geven. Uit de kritiek op de paus, zoals de Rozekruisers die uitten in enkele van hun oude geschriften blijkt in elk geval reeds, dat zij een veel directere uitleg aan de oorspronkelijke waarden van het christendom gaven dan de corrupte en op wereldlijke macht gerichte pausen, die indertijd in hun functie al ver waren afgedwaald van alles wat menselijk, waardig, en kenmerkend voor een plaatsvervanger van Christus is. De Kerk was immers vol misstanden en niet-aflatende politieke machinaties.

Het kader waarin de auteur van het huidige werk zijn aanhankelijkheid aan de Orde schetst, moet worden bezien in het licht van de tijdgeest waarin hij zijn werk schreef. Dit korte werkje is er een uit een reeks van apologieën die in de eerste helft van de 17e eeuw in Duitsland verschenen.

Ze worden alle gekenmerkt door een soortgelijke aanhef. Zo verschenen onder andere:

- ‘Sendtschreiben oder einfeltige Antwort an die hocherleuchte Brüderschafft desz hochlöblichen Ordens desz Rosen Creutzes auff die von ihnen auszgefertigte Famam und Confessionem der Fraternitet’ (Rondschrijven of eenvoudig antwoord aan de zeer verlichte Broederschap van de zeer loffelijke Orde van het Rozekruis op de door haar uitgevaardigde Fama en Confessio der Broederschap), C.H.C., 1615;

- ‘Einfältige und kurze Antwort über die auszgegangene Fama und Confession’ (Eenvoudig en kort antwoord op de uitgegeven Fama en Confessio), Philippo à Gabella, 1617;

- ‘Ein wolgemeyntes Antwortschreiben an die hochwürdigen und weitberümbten Herrn Brüder desz hochpreiszlichen Rosencreutz-Ordens’ (Een welgemeende antwoordbrief aan de zeer eerwaarde en wijd en zijd beroemde Heren Broeders van de hooggeprezen Rozekruisers Orde), S.V.S.P., 1619.

- ‘Antwort oder Sendschreiben an die von gott erleuchte Brüderschafft vom Rosenkreutz: auff ihre Famam und Confession der Fraternitet’ (Antwoord of zendbrief aan de door God verlichte Broederschap van het Rozekruis: op de Fama en Confessio van haar Broederschap), I.M.O.H.C. & S., 1630;

- ‘Sende-brieff an die von Gott hocherleuchtete und begabte der Natur verständige sehr vortreffliche Hn. Hn. des Decemvirats der Fraternität des so genanten Rosen-Creutzes’ (Zendbrief aan de door God zeer verlichte en begaafde, in de natuur bedreven, zeer voortreffelijke tien Heren van de Broederschap van het zogeheten Rozekruis), I.N.J. 1705.

- ‘Sendschreiben an die glorwürdige Brüderschaft des hochlöblichen Ordens vom Rosen-Kreutz’ (Rondschrijven aan de glorieuze Broederschap van de zeer loffelijke Orde van het Rozekruis), Anonymus, 1615.

- ‘Gründtlicher Bericht von dem Vorhaben, Gelegenheit und Innhalt der löblichen Bruderschafft desz Rosen Creutzes’ (Grondig bericht over het plan, de gelegenheid en inhoud van de loffelijke Broederschap van het Rozekruis), E.D.F.O.C.R., 1 6 1 7.

De vertalingen van deze werken heb ik geplaatst op www.archive.org, zoekterm: ruud muschter.

Er zijn meer overeenkomsten tussen deze werken. Veel ervan hebben een auteur die met drie initialen wordt aangeduid. Ook de wijze van beschrijving van de Orde is tamelijk gelijkluidend, en ook vele fraseringen in de teksten stemmen overeen, zodat men zich kan afvragen of er een gezamenlijke afspraak bestond tussen aanhangers of leden van de Orde om deze apologieën het licht te doen zien.

Er bestonden ook diverse aanvalsgeschriften op de Rozekruisers, veelal uit christelijke hoek. En dat terwijl (of misschien omdat) de Rozekruisers in bepaalde geschriften het godsbegrip hanteerden zonder daarbij een religieuze organisatie te zijn. Hun aanvallen op de paus zullen aan deze kritiek hebben bijgedragen. Niettemin moet benadrukt worden, dat de Rozekruisers een mystieke, en geen godsdienstige of religieuze organisatie waren en zijn.

Dat de tijden veranderd zijn, bewijst een gelukwens van paus Johannes XXIII aan de toenmalige Imperator van onze Orde A.M.O.R.C., dr. Ralph Lewis, opgemaakt met foto van de paus op gekalligrafeerd papier met ornamenten.

Ruud Muschter[3]

[3] Lid van de Grote Raad van de A.M.O.R.C. (Nederlandstalige Jurisdictie) van 21 maart 1988 tot 21 maart 2010.

HET OMSLAG

Antwoord
of
zendbrief / aan
de door God verlichte Broe-
derschap van het Rozekruis.
Op hun Fama en Confessio der
Broederschap

Gedrukt te Amsterdam
in het jaar 1615.

Antwoord of zendbrief
aan de door God verlichte
Broederschap van het Rozekruis.

Op haar Fama en Confessio der Broederschap.

Door God de almachtige gekozen Broeders in Christus Jezus: Ulieden zijn mijn hartelijke groet en gunning van zowel tijdelijke als eeuwige welvaart gewenst en ontboden.

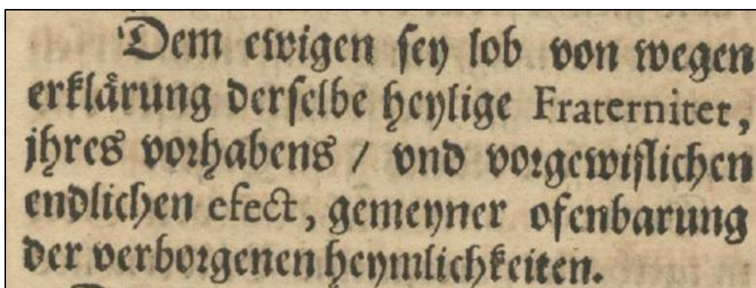
Nadat mij aan het einde van deze maand augustus het traktaat over de Roep van de Broederschap[4] van ulieden in handen is gekomen[5], vertaald in het Nederduits, besloot ik in allerijl het ware Hoogduitse exemplaar (gedrukt in Frankfurt) te verkrijgen; vond dat eindelijk naar mijn wens bij de vertaler; las de inhoud daarvan met buitengewone vreugde en aandacht, ook benevens grote verwondering; en bevond mij uiteindelijk gedwongen en tot antwoorden aangespoord, doch niet zoals ik gaarne gewild had. Want de tegenwoordige korte tijd wil het mij niet toestaan. Nadat onze (alhier woonachtige) kooplieden hun reis naar de Frankfurter Messe reeds een aanvang gegeven hebben, heb ik niettemin de wil opgevat om hetgeen thans

---

[4] "De fame fraternitatis". Let wel: het betreft de Latijnse verbuiging.

5 Vergelijk de opmerkelijk gelijksoortige aanhef in een later werk, als volgt: "Broeders in Jezus Christus, door God de almachtige verkozen. Ulieden zij mijn hartelijke groet en ik wens en betuig, dat u zowel tijdelijke als eeuwige welvaart wordt gegund. Nadat mij in het jaar 1629 het kleine geschrift van ulieden in handen was gekomen, namelijk de Fama Fraternitatis, waarvan ik de inhoud met buitengewone vreugde en aandacht heb gelezen en met christelijk begrip heb beschouwd", etc. Zie 'Antwort oder Sendschreiben an die von Gott erleuchte Brüderschafft vom Rosenkreutz: auff ihre Famam und Confession der Fraternitet' (Antwoord of zendbrief aan de door God verlichte Broederschap van het Rozekruis: op de Fama en Confessio van haar Broederschap), I.M.O.H.C. & S., 1630.

voorligt[6] ijlings te bevorderen, en niet achterwege te laten, terwille en ten genoege van mijn Broeders, wien het om het overbodige of eloquente schrijven thans niet meer te doen is, doch die veeleer door de aandrift van de Heilige Geest de schapen van Christus, uws gelijken, willen merken, aan wie (benevens u) het besef[7] van de ware stem van onze enige Herder (van de Allerhoogste) medegedeeld is, waarvan de reden genoegzaam in de Fama wordt uitgelegd.

'Dem ewigen sey lob von wegen erklårung derselbe heylige Fraterniter, jhres vorhabens / vnd vorgewislichen endlichen efect, gemeyner ofenbarung der verborgenen heymlichkeiten.

Mijn verwondering nu (geliefde Broeders) is er niet, zoals het velen mocht toeschijnen, vanwege de presentatie van uw veelvoudige schatten, doch - en inzonderheid - vanwege de uiterst verlichte, heilige en waarachtige theologische magie die ik in de Fama aantref door verscheidene[8] heimelijke vonkjes van uitleg (van thans spoedig aantredende toekomstige gebeurtenissen) die aan ulieden ganselijk bewust en zo lange jaren bekend is, en ook heimelijk is gehouden.

Aan de Eeuwige zij lof wegens het onthullen[9] van genoemde heilige Broederschap, haar voornemen, vooruitziende uiteinde-

[6] “diss jegenwertige”.
[7] “erkantnus”; ook ‘kennis’.
[8] “etliche”.
[9] “erklärung”.

lijke resultaat en algehele openbaring der verborgen heimelijkheden.

Dit is de aanvang van dit gewenste tijdperk[10], waarin ik met oneindig verlangen verhoopte te leven, terwijl[11] ik zag dat het overgrote deel van de eindtijd in vervulling ging, en naar het uitgangspunt[12] begon te ijlen ten gevolge waarvan de duivelse koning[13] ofwel het hoofd van het dier reeds zijn loop voleindigd heeft, en de zevende thans (in opvolgende reeks) ook regeert, en slechts een kleine tijd van bestaan heeft; de achtste en laatste gelegenheid (om zijn gruwelen te effectueren) achterwege moet laten.

Dezelfde is het die er was, en niet is, en ten verderve gaat, opdat na de ondergang[14] (aan de door God uitverkorenen en overige standvastigen) de bereiding van een paradijselijke vreugde geopenbaard mag worden, door onze (in die laatste angst) persoonlijke verlosser en hoofd van onze Orde Jezus Christus.

Graag communiceer ik het (door God meegedeelde)[15] deel[16] naar mijn Broeders. Ik lees het niet vanwege de adelaarsveer[17],

---

10 "Seculo".
11 "dieweŋl"; ook: 'omdat'.
12 "principium".
13 "der fersteberg Konig". Vermoedelijk te vergelijken met: "Wenn die Christen mit dem teufel oder fersenbeiszer nicht im kampf sind, so ists kein gut zeichen, denn es bedeut, das der fersenbeiszer friede und seinen willen hat" (Wanneer de christenen niet met de duivel of slang in strijd zijn, is dat geen goed teken, want het betekent, dat de slang vrede en zijn zin heeft), Luther, 6, 541b.
14 "nach dem garausz".
15 Het werk mist hier een slothaakje.
16 "parta".
17 Vergelijk: "Wenn man ein adlersfeder zu andern federn legen thut, so friszt sie der ein ganzen hauf" ('wanneer men een adelaarsveer bij andere veren legt, vreet die de hele stapel op'), B. Ringwald, 329.

zoals de voormelde Broeders van mijn eigen hart nog een wijle doen[18], en ook niet met als mening (die ook in de Fama met bewijzen weerlegd zou worden) dat het ulieden onbewust zou zijn, doch op grond van het door u gewenste begeren (het moge ulieden eigen zijn om het aan mij te openbaren)[19] blijkens uw Confessio op de 68e pagina.[20]

Mijn verlangen met dergelijken (de door God verkozenen) te communiceren, is of geschiedt in het geheel niet vanwege de gepresenteerde[21] goederen, waaraan het mij (de Eeuwige zij dank) niet in het geringste ontbreekt vanwege mijn kunst en andere goede omstandigheden. Zoals ulieden mettertijd zelf mogen ondervinden, in eigen kring[22], waaraan ik om bepaalde redenen niet in het minst twijfel, dat gij de (aan beide zijden) verlangende gemoeden een nuttig genoegen doet.

De beide redenen voor mijn korte of geringe schrijven, zijn thans aanleiding het zo koen aan ulieden te offreren, in het besef van onze overeenstemming in vele wetenschappen, waarvan de oorsprong (de overeenstemmende magische tekenen) die is, van de middelijke en uiteindelijke Apocalyps uit de heilige bijbel. Daarvan heb ik mij vergewist, aangezien ze volgens de regel van uw onthulling en openbaring naar schatting de uwe zullen worden.[23]

---

[18] Mogelijk bedoelt de auteur, dat ten tijde van het verschijnen van de Fama, dat dit werk er in die tijd nog uitsprong, en dat de buitenwereld vervolgens aan de nieuwe visie gewend zou raken.
[19] Ook hier ontbreekt een slothaakje.
[20] Onduidelijk. Naslag van een willekeurige Latijnse editie wijst uit, dat die slechts 22 pagina's bevatte, en een even willekeurig gekozen Duitse versie heeft 47 pagina's.
[21] Lees: de goederen waarvan de Fama aangeeft dat ze verworven kunnen worden.
[22] "durch eŋgene kundschaft".
[23] Vertaling onzeker, mede door de gebrekkige zinsbouw. Na "Apocalipsa" in het werk volgt een punt. Daarna volgt de zin

Van hetgeen mij verder nog over vele en onderscheidene noties[24] van filosofische en metalliek uitgevoerde wetenschappen bekend is, is het onnodig hier melding te doen, aangezien ik ulieden omtrent alle, te gelegener tijd genoegzaam bewijzen en opheldering zal geven.[25] Of mij thans door God de passelijke[26] ogen van de adelaar verleend zijn, zal aan mijn Broeders hierdoor (zonder twijfel) genoegzaam bekend zijn.

Blijft de Allerhoogste in genade en bescherming aanbevolen, en laat de geringe theografie u niet in het geringste op een dwaalspoor brengen, welke het om iets anders te doen is.

Vale[27].

Te Amsterdam, de 4e september 1615.

De ulieden van harte toegedane M.B.

(beginnend met een kleine letter): "welches mich zu gleŋch vorgewisert zu sein / dar nach regel euwer Revelation und ofenbarung sich schetzt euwer zu werden".

[24] "erkanntnussen". Waarschijnlijk zijn ook de 'resultaten' van deze wetenschappen bedoeld.

[25] Dit kennelijke aanbod van wetenschap kan gezien worden als een reactie op de oproep vanuit de Fama, gericht aan alle geleerden van Europa. Vergelijk ook: "De zesde plicht. Voor de zeer doorluchtige Broederschap geen enkel op haar terrein betrekking hebbend geheimenis te verzwijgen." Zie 'Von obristbrüderliche Wahl, Macht und Gewalt bestätigter Eingang zur ersten Classe des preiszwürdigsten Ordens vom goldenen Rosen-Kreutze' (De door de hoogste broederlijke keuze, macht en kracht bevestigde opgang naar de Eerste Graad van de lofwaardige Orde van het Gouden Rozekruis), Cap. II, Nadere uitleg van de zeven eedpunten, §. 8, Johann Joachim Christoph Bode, 1788.

[26] "zimliche".

[27] Weest sterk.